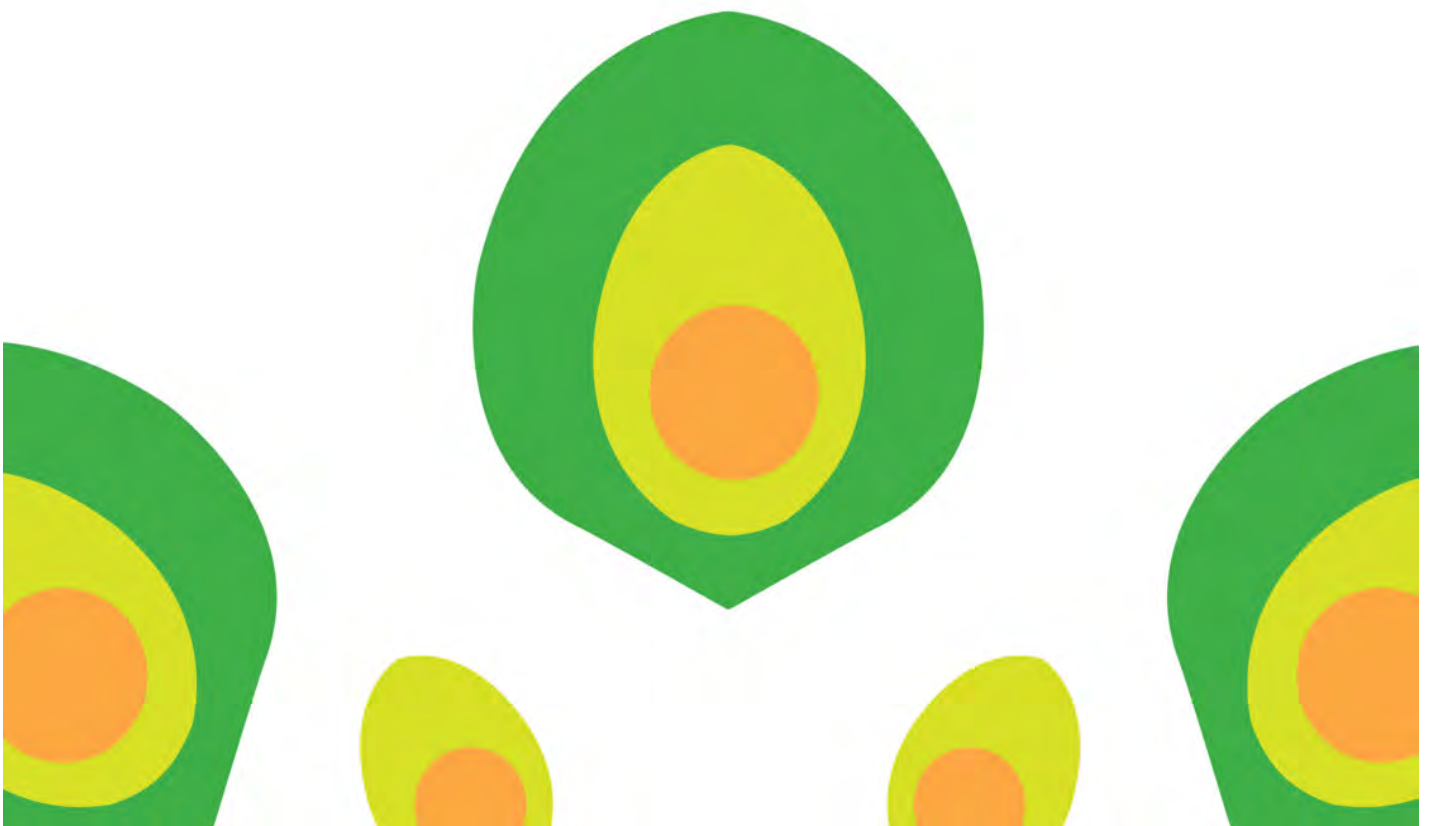

ထောက်ခံအကြံပြုချက်များ

မြန်မာအစိုးရသို့အကြံပြုချက်များ

မှတ်ချက်။
အောက်ပါအကြံပြုချက်များကို တင်ပြရာတွင် လတ်တလောလုပ်ဆောင်ရန်၊ ရေတိုလုပ်ဆောင်ရန်နှင့် ရေရှည်လုပ်ဆောင်ရန် အတွက် အစဉ်လိုက်တင်ပြထားခြင်း ဖြစ်သည်။

၁။ ပတ်ဝန်းကျင် (နှင့် လူမှုရေး) ထိခိုက်မှု ဆန်းစစ်ခြင်း (E(S)IA) လုပ်ထုံးလုပ်နည်းတွင် လူမှုရေးဆိုင်ရာ၊ လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ တို့နှင့်ပတ်သက်သော လိုအပ်ချက်များကို ဖြည့်ဆည်းပေးရန်။

ရပ်ရွာအသိုင်းအဝိုင်းတွင် အစိုးရနှင့်ကုမ္ပဏီများကဦးဆောင်ပြီး ပြုလုပ်သည့် ဆွေးနွေးညှိနှိုင်းမှုများနှင့် ဖော်ထုတ်ခြင်း ကိစ္စရပ်များအပါအဝင် နိုင်ငံတကာစံနှုန်းများ၊ ကောင်းမွန်သော အလေ့အထကောင်းများကို မြန်မာနိုင်ငံ (E(S)IA) ၏ လိုအပ်ချက်များနှင့် ပိုမိုနီးစပ်လာစေရန်အတွက် ထို E(S)IA လုပ်ထုံးလုပ်နည်းမှုကြမ်းမှ အပြောင်းအလဲများကို ကြိုဆိုလျက်ရှိပါသည်။ (အပိုင်း ၃ တွင် ကြည့်ပါ။) လုပ်ထုံးလုပ်နည်းကို နောက်ဆုံးအတည်ပြုသည့်အခါတွင်လည်း ယခုကဲ့သို့ တိုးတက်မှုများကို ထည့်သွင်းသင့်ပါသည်။ သို့သော် အကောင်အထည်ဖော်ချိန်တွင် ဖြစ်နိုင်သော သက်ရောက်မှုများကို တတ်နိုင်သမျှ ခြုံငုံမိစေရန် တိုးတက်မှုများ ထပ်ပေါင်းထည့်ထားသော E(S)IA ၏ လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများနှင့် လုပ်ဆောင်မှုများသည် ထိရောက်မှုရှိသော၊ စွမ်းဆောင်မှုရှိသော လုပ်ငန်းစဉ်များဖြစ်ရန် သေချာရပါမည်။ ထို့အတူ E(S)IA လုပ်ငန်းစဉ်များလုပ်ဆောင်ရန် အစိုးရ၏ အရင်းအမြစ်များမှာ အကန့်အသတ်ဖြင့် ရှိနေသည့်အချိန်တွင် အလွန်အန္တရာယ်များသည့် စီမံကိန်းများကိုသာ ဦးစားပေးလုပ်ဆောင်ရမည် ဖြစ်ပြီး၊ လုပ်ကိုင်ရန် ခွင့်ပြုသည့် လုပ်ငန်းစဉ်တွင် အဓိပ္ပာယ်ပြည့်ဝသည့် အရာများကို သော့ချာစေရန် လုပ်ဆောင်ရပါမည်။

အကောင်အထည်ဖော်ရန်အတွက် အဓိကအချက်များ

- E(S)IA လုပ်ထုံးလုပ်နည်းတွင် လူမှုရေးနှင့် လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ ကိစ္စရပ်များကို ရှင်းလင်းမြင်သာစွာ ဖော်ပြရပါမည်။ လုပ်ထုံးလုပ်နည်းထဲတွင်ပါဝင်သည့် ခေါင်းစဉ်များတွင် “လူမှုရေး” ဆိုသည့်ခေါင်းစဉ်ပါဝင်ရန်လိုအပ်ပြီး ၎င်းတွင် “လူမှုရေးဆိုင်ရာသက်ရောက်မှုများ”နှင့် “လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ သက်ရောက်မှုများ”၏ အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုချက်များ ပါဝင်ရပါမည်။ ထို့အပြင် ၎င်းသက်ရောက်မှုများအား ကုစားစားမည့်ပုံစံများကိုလည်း ထည့်သွင်းဖော်ပြပေးရမည်။ နောင်တွင် လူမှုရေးနှင့် လူ့အခွင့်အရေး သက်ရောက်မှုများနှင့် သက်ဆိုင်သော လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများ (ဌာနတိုင်းရင်းသားများအပေါ် အလေးထားမှု၊ အတင်းအဓမ္မ ရွှေ့ပြောင်းနေရာချထားမှုစသော အကြောင်းအရာများ)ကို ခွဲထုတ်ရန်မှာ ဝန်ကြီးဌာနများ၏ တာဝန်ဖြစ်သည်ဟု ညွှန်းဆိုပါသည်။
- ရေနံနှင့် သဘာဝဓာတ်ငွေ့ စီမံကိန်း ကာလတစ်လျှောက်လုံး အဆင့်တိုင်းတွင် ဖြစ်နိုင်ချေရှိသော အဆိုးဆုံး သက်ရောက်မှုများရှိနိုင်သည့်အတွက် ယင်းအဆင့်တို့ကို E(S)IA အပြည့်အဝ လုပ်ဆောင်ရန်အတွက် လိုအပ်ချက်များကို ဦးစားပေးထားရှိရပါမည်။
- ကုမ္ပဏီ၏ စီမံကိန်းလုပ်ငန်း လုပ်ဆောင်ချက်များကြောင့်ဖြစ်လာသည့် သက်ရောက်မှုများကို လက်တွေ့ကျသည့် ဆန်းစစ်မှုများ၊ ဒေသခံလူထုနှင့်အဓိပ္ပာယ်ပြည့်ဝသည့်တိုင်ပင်ဆွေးနွေးမှုများကိုကုမ္ပဏီဖက်မှလုပ်ဆောင်နေသည့်ဆိုသည့်အချက်ကို မတွေ့ရသရွေ့ ၎င်းအား (E(S)IA) ကို လုပ်ဆောင်ခွင့် ပေးရန်မလိုပါ။
- သတင်းအချက်အလက် ရယူပိုင်ခွင့်ရှိရေးအတွက် အားကောင်းလာစေရန်။

- အလုပ်ကိစ္စ မူကြမ်းတွင် တိုင်ပင်ဆွေးနွေးမှုနှင့် ပတ်သက်၍ ကောင်းမွန်သည့် အချက်များကို တွေ့ရသော်လည်း ဒေသခံ လူထုကဖြစ်စေ၊ အခြားအဖွဲ့အစည်းတစ်ခုခုကဖြစ်စေ စီမံကိန်းနှင့်ပတ်သက်၍ နောက်ထပ် သိချင်သည့်အချက်များကို ထုတ်ပြန်ပြောဆိုရန် တောင်းပိုင်ခွင့်ရှိသည်ဆိုသည့်အချက်ကို ပွင့်လင်းစွာ မဖော်ပြထားပေ။ ကုမ္ပဏီဘက်က ဖွင့်ချထုတ် ပြန်သည့် သတင်းအချက်အလက်များအား ရယူပိုင်ခွင့်ကိုသာ ဖော်ပြထားသည်။
- ဤအချက်များကို လက်ခံ၊ လက်မခံ အမှန်ဖြစ်၍ ဖော်ပြပါဆိုသည်ထက် ပို၍ကျယ်ပြန့်သည့် ယခုလုပ်ငန်းစဉ်တွင် တစ်ဖက် နှင့်တစ်ဖက် ယုံကြည်မှုတည်ဆောက်နိုင်ရေးအတွက် စီမံကိန်းကြောင့် သက်ရောက်မှုရှိနိုင်သည့် လူထုအနေဖြင့် E(S)IA လုပ်ငန်းစဉ်အပေါ် ငြင်းချက်ထုတ်ရန်အတွက် ပန်ကြားတင်ပြခြင်းကို ပံ့ပိုးကူညီဆောင်ရွက်ရမည်။
- (E(S)IA) လုပ်ထုံးလုပ်နည်း လုပ်ငန်းအဆင့်ဆင့်တွင် ကျန်နေသေးသည့် မရေရာသော အချက်များကို ဖော်ပြရမည်ဆိုပါက -
 - လူမှုရေးဆိုင်ရာ သက်ရောက်မှုများအပေါ် ဆန်းစစ်ချက်များကို စိစစ်ခြင်းတွင် ဒေသဆိုင်ရာအုပ်ချုပ်ရေးအဖွဲ့ ပါဝင် သည်ဆိုပါက ထိုအဖွဲ့သည် ဒေသခံများ၏ သဘာဝအား အမြင်များကို ထည့်သွင်းစဉ်းစားပေးရန် လိုအပ်သလို ၎င်း ဒေသခံတို့၏သဘောထားကို မည်သို့မည်ပုံ ရယူသလဲဆိုသည့်အချက်ကိုလည်း ထည့်သွင်းစဉ်းစားရမည်။
 - MIC နှင့် သက်ဆိုင်ရာ ဝန်ကြီးဌာနတို့မှ ထုတ်ပေးသည့် စာချုပ်များ (PSC ကဲ့သို့စာချုပ်) တွင် E(S)IA ဆိုင်ရာ လိုအပ် ချက်များကို ပြုပြင်မွမ်းမံနိုင်ရန်ဆိုသည့် အချက်များ ပါရှိသလား၊ မပါရှိလားပင် ဖြစ်ပါသည်။
 - PSC လက်မှတ်ထိုးနိုင်ရေးအတွက် (E(S)IA) ကို (၆) လအတွင်း လုပ်ဆောင်ရမည်လား (သို့မဟုတ်) နောက်တစ်ဆင့် ဖြစ်သော လုပ်ငန်းလုပ်ဆောင်ခွင့်ရရန်အတွက် ထို E(S)IA ကို လုပ်ဆောင်ရခြင်းလား၊ (အများအားဖြင့် ထိုသို့ လုပ်ဆောင်သည့် အလေ့အထကို တွေ့ရသည်)
 - ကုန်းတွင်းနှင့် ကမ်းလွန်ရေနှင့် သဘာဝဓာတ်ငွေ့ လုပ်ကွက်များတွင် စမ်းသပ်လုပ်ဆောင်မှုများကဲ့သို့သော ESIA တစ်ခုချင်းစီအတွက်ရှိပြီးစံနှုန်းများကိုရည်ညွှန်းမလား (သို့မဟုတ်) ပိုပြီး အသေးစိတ်ကျသော စံနှုန်းသတ်မှတ်ချက်များ၊ သက်ရောက်မှုဆန်းစစ်ခြင်းများကို မည်သို့လုပ်ဆောင်မလဲနှင့် စမ်းသပ်လုပ်ကိုင်မှုများကို ဆက်တိုက် လုပ်လိမ့်မလား စသည်တို့ကို MOECAF အနေဖြင့် ထုတ်ပြန်မလား၊ မထုတ်ပြန်ဖူးလားတို့ ကြည့်ရပါမည်။

၂။ ထုတ်လုပ်မှုအပေါ်အကျိုးအမြတ်ခွဲဝေ စာချုပ် (PSC) တွင် ပတ်ဝန်းကျင်၊ လူမှုရေး၊ လူ့အခွင့်အရေး ဆိုင်ရာ လိုအပ်ချက်များကို အားဖြည့်ဆောင်ရွက်ရန်။

ရေနံနှင့် သဘာဝဓာတ်ငွေ့လုပ်ငန်းများအတွက် ဥပဒေပိုင်းဆိုင်ရာ မူဘောင်များသည် ခေတ်နှင့်အညီဖြစ်ရန် ထပ်မံမွမ်းမံရန် လိုအပ်နေကြောင်းကို FESR က လက်ခံ အသိအမှတ် ပြုထားသည်။ ယင်းမူဘောင်များတွင် PSC ကိုလည်းထည့်သွင်းသင့်သည်။ ဤအပိုင်းတွင် မြန်မာနိုင်ငံ၏ကုန်းတွင်းနှင့် ကမ်းလွန်ရေနှင့် သဘာဝဓာတ်ငွေ့လုပ်ငန်းများမှ ထုတ်လုပ်မှုအပေါ် အကျိုးအမြတ် ခွဲဝေစာချုပ်နှင့် အခြားနိုင်ငံများ၏ ရေနံနှင့် သဘာဝဓာတ်ငွေ့လုပ်ငန်းများ၏ စာချုပ်များမှ ကောင်းမွန်သောဆောင်ရွက်ပုံ အလေ့ အထများကို သုံးသပ်ဖော်ပြထားပါသည်။ အဓိကပြောင်းလဲရန် အကြံပြုထားသည့်အချက်များထဲမှ (၂)ချက်ကို အောက်တွင် ဖော်ပြထားသည်။ PSC တွင် ပြောင်းလဲရန်အကြံပြုထားသည့် အချက်များနှင့် ပတ်သက်သည့် အသေးစိတ်ကို အကြံပြုချက်များကို နောက်ဆက်တွဲ အပိုင်းတွင် ထည့်သွင်းဖော်ပြထားသည်။

အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်ရန်အတွက် အဓိကအချက်များ

- မြန်မာနိုင်ငံကဲ့သို့သောနိုင်ငံများအတွက်အသုံးပြုရန် ရည်ရွယ်ရေးဆွဲထားသည့် ကမ်းလွန် (သို့မဟုတ်) ကုန်းတွင်းရေနံနှင့် သဘာဝဓာတ်ငွေ့လုပ်ငန်းများ ဖွံ့ဖြိုးရေးနှင့်ပတ်သက်သည့် IFC လုပ်ငန်းဆောင်ရွက်ပုံဆိုင်ရာစံသတ်မှတ်ချက်များနှင့် WBG ၏ သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာ၊ ကျန်းမာရေးနှင့် ဘေးကင်းလုံခြုံရေးဆိုင်ရာ လမ်းညွှန်ချက်များအား လုပ်ငန်းဆောင် ရွက်သူများက လိုက်နာမှုရှိစေရန်အတွက် သဘောတူညီချက် ထားရှိစေရမည်။ PSC ကိုလည်း မူကြမ်းဆွဲသင့်သည်။ သို့မှ သာ မြန်မာ့ပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာ၊ လူမှုရေးဆိုင်ရာဥပဒေများတွင် အသုံးပြုနိုင်မည်ဖြစ်ပြီး ယင်းဥပဒေများကလည်း IFC

လုပ်ငန်းဆောင်ရွက်ပုံဆိုင်ရာ စံသတ်မှတ်ချက်က အကာအကွယ်ပေးထားသည်နှင့် ညီမျှသော (သို့မဟုတ်) ပိုကောင်းမွန်သော အခြေအနေများဖြစ်လာစေရန် ရည်ရွယ်ထားသင့်သည်။ သို့မှသာ လာမည့်နိုင်ငံအဆင့် ဥပဒေများတွင် ထည့်သွင်းစဉ်းစားကြရပါမည်။ ထိုချဉ်းကပ်ဆောင်ရွက်မှုသည် -

- အစိုးရက ပတ်ဝန်းကျင်နှင့် လူမှုရေးဆိုင်ရာအပိုင်းများတွင် အဆင့်မြင့်မားစွာ လုပ်ဆောင်မည်ဟုပိုင်းဖြတ်၍ ပြောဆိုထားသည့်အတိုင်း အကောင်အထည်ဖော်ရန် လိုအပ်သော ခိုင်မာသည့်ခြေလှမ်းများလှမ်းနေသည်ကို ဖော်ပြသလို တာဝန်ယူမှုရှိသည့် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူများကို ဆွဲဆောင်ရာလည်း ကျပေသည်။
 - ဒေသစုံမှလာ၍ အပြိုင်အဆိုင်လုပ်ကိုင်ကြမည့် လုပ်ငန်းရှင်များအားလုံးအတွက် ညီမျှသော ပြိုင်ဆိုင်နိုင်ခွင့်ကိုပေးခြင်းဖြစ်သလို သူတို့အားလုံးအား စံသတ်မှတ်မှုတူညီစွာ (လက်တွေ့လုပ်ဆောင်မည်၊ မလုပ်ဆောင်မည်ကို မသိရနိုင်ပေမယ့် သီအိုရီအရ) လုပ်ဆောင်ရန် သတ်မှတ်ပေးထားခြင်းလည်း ဖြစ်သည်။
 - ကုမ္ပဏီများအနေဖြင့် ပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာ၊ လူမှုရေးဆိုင်ရာ၊ လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ လုပ်ဆောင်ချက်များနှင့် ပတ်သက်၍ တာဝန်ယူမှုရှိစေရန်အလို့ငှာ လုပ်ငန်းစီမံကိန်းများစသည်နှင့် တစ်ပြိုင်နက် သင့်လျော်သည့်ပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာ၊ လူမှုရေးဆိုင်ရာ အရေးယူဆောင်ရွက်မှုများလုပ်ဆောင်ခြင်းရှိ၊ မရှိတိုင်းတာသည့် ပေတံကိုပေးလိုက်ခြင်း ဖြစ်သည်။
 - ရေနံနှင့် သဘာဝဓာတ်ငွေ့လုပ်ငန်း ကုမ္ပဏီများကလည်းကောင်း၊ ယင်းကုမ္ပဏီများနှင့် အခြားငွေရင်းကြီးမားသည့် လုပ်ငန်းများကို ဘဏ္ဍာရေးဆိုင်ရာ အထောက်အပံ့ပေးလေ့ရှိသည့် ကမ္ဘာ့ဘဏ္ဍာရေးက ဘဏ်ကြီး(၈၀)ခန့်ကလည်းကောင်း၊ မြန်မာနိုင်ငံတွင် ရေနံနှင့် သဘာဝဓာတ်ငွေ့လုပ်ငန်းများကို လုပ်မည့်သူများအား အာမခံ (သို့မဟုတ်) ဘဏ္ဍာရေးဆိုင်ရာ ထောက်ပံ့ကူညီမှုများ လုပ်နိုင်သည့် OECD နိုင်ငံများမှ တင်ပို့ကုန် အရည်အသွေး ဆိုင်ရာသတ်မှတ်သည့် အဖွဲ့အစည်း (Export Credit Agencies) အများအပြားကလည်းကောင်း အသုံးပြုနေသည့် စံသတ်မှတ်ချက်များနှင့် အလားတူ သတ်မှတ်ထားခြင်းဖြစ်သည်။
- တာဝန်ယူမှုရှိသော စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများ၏ အပြုအမူများနှင့် ဆက်စပ်သော ဥပဒေများတွင် ပြောင်းလဲမှုများမဖြစ်စေရန် ရည်ရွယ်ထားသည့် စာသားများကိုမွမ်းမံပြင်ဆင်စေမည်။ မြန်မာနိုင်ငံတွင် တာဝန်ယူမှုရှိသော စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများအတွက် လိုအပ်ချက်များကို တွန်းအားပေးမည့် (သို့မဟုတ်) သက်ရောက်မှု အနည်းဆုံးဖြစ်စေမည့် ဥပဒေအများအပြား ပေါ်ထွန်းလာအောင် ဥပဒေများပြုရေးပိုင်းဆိုင်ရာ အပြောင်းအလဲများ ဖြစ်လာစေသောအစဉ်လည်း ဖြစ်သည်။ ဥပဒေပိုင်းဆိုင်ရာ၌ အပြောင်းအလဲ ဖြစ်သည့်အခါ ရေနံနှင့်သဘာဝဓာတ်ငွေ့လုပ်ငန်းများ၏ စီးပွားရေးဆိုင်ရာမျှခြေကို ထိန်းသိမ်းထားရမည်ဟူသည့် ပြောင်းလဲမှုများ မဖြစ်စေရန်ရည်ရွယ်ထားသည့် စာသားများ လက်ရှိ PSC တွင် ပါဝင်နေသည်။ ထိုသို့သော ပြောင်းလဲမှုများမဖြစ်စေရန် ရည်ရွယ်ထားသည့် စာသားများကို ရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူများက အလေးထားကြည့်တတ်ကြပြီး တာဝန်ယူမှုရှိသော စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများကို ဆောင်ရွက်ရာ၌ အရေးကြီးသည့်ဥပဒေပိုင်းတွင် ထိုသို့သော စာသားများ မပါဝင်စေရန် အလေးထားပြုလုပ်ရမည်။ သို့မဟုတ်ပါက ဥပဒေပိုင်းဆိုင်ရာ မူဘောင်များတွင် ဖြစ်လာနိုင်သည့် ပြောင်းလဲမှုများ (သို့မဟုတ်) လိုအပ်နေသည့်ပြောင်းလဲမှုများကို အစိုးရအနေဖြင့် လုပ်ဆောင်ရာတွင် ရေနံနှင့် သဘာဝဓာတ်ငွေ့ကုမ္ပဏီများ၏ ကုန်ကျမှုများကို ပြန်စာပေးရန် (သို့မဟုတ်) ပြန်လျော်ပေးရန်လုပ်ရမည့် အခြေအနေများအောက်တွင် အစိုးရကိုယ်တိုင် ပိတ်မိသွားနိုင်သည်။

၃။ သတင်းအချက်အလက် ရယူနိုင်ခွင့်ဥပဒေကို ခေတ်နှင့်အညီ ပြည့်စုံစွာပြဌာန်းခြင်းနှင့်အတူ MEITI ကို ပြည့်စုံစွာ အကောင်အထည်ဖော်ခြင်း အပါအဝင် အစိုးရဌာန အဆင်ဆင့်တွင် ရေနံနှင့် သဘာဝဓာတ်ငွေ့လုပ်ငန်းနှင့် ပတ်သက်၍ ပွင့်လင်းမြင်သာမှု တိုးမြှင့်လုပ်ဆောင်သွားရန်။

ပြည်ထောင်စုအစိုးရသည် EITI ကိုဝင်သည့် ပိုင်းဖြတ်မှုရှိခြင်းနှင့် မကြာခင်ကာလအတွင်း ကပင်International Aid Transparency Initiative (IATI) ဝင်ခဲ့ခြင်း စသည်တို့အပါအဝင် ပွင့်လင်းမြင်သာမှုနှင့်ပတ်သက်သည့် တိုင်းတာမှုများကိုဆောင်ရွက်နိုင်ရန် ပြည်ထောင်စုအစိုးရမှ မိတ်ဆက်ပေးခဲ့ခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ EITI အသစ်အရ ကုမ္ပဏီများအနေဖြင့် သူတို့၏ ဝင်ငွေကို တစ်ခု

ချင်းခွဲပြထားသည့် အစီရင်ခံစာလုပ်ရန် လိုအပ်သည့်အပြင် အစိုးရပိုင်လုပ်ငန်းများ (State Owned Enterprises – SOEs) အနေဖြင့်လည်း အစီရင်ခံစာတင်ရန် လိုပါသည်။ နိုင်ငံတွင်း ငွေပြောင်းငွေလွှဲများ၊ ကုန်ပို့ (လူပို့) ရာတွင် ကုန်ကျစရိတ်များ၊ ကုမ္ပဏီများ၏ လူမှုရေးဆိုင်ရာ သုံးစွဲငွေများစသည်တို့သည် EITI အသစ်အရ အစီရင်ခံစာတွင် ပါဝင်ရမည်။ ထိုသို့သော အချက်များသည် ဤကဏ္ဍအတွင်းဝင်ငွေများ စီးဆင်းမှုကို အကောင်းဆုံးမြင်အောင် ကြည့်နိုင်မည့် (အခုလက်ရှိအချိန်အထိ) အကောင်းဆုံးအချက်များ ဖြစ်သည်။ EITI ကို သေချာစွာ အကောင်အထည်ဖော် လုပ်ကိုင်ခြင်းအားဖြင့် ပွင့်လင်းမြင်သာမှု အကျိုးရလဒ်ကို ချက်ချင်းရနိုင်မည်သာမက သွယ်ဝိုက်အကျိုးစီးပွားများဖြစ်သည့် - စီမံကိန်း၏ ကောင်းကျိုးဆိုးကျိုး သက်ရောက်ခံရမည့်သူများ အားလုံး၏ အပြုသဘောဆောင်သော ညှိနှိုင်းဆွေးနွေးမှုများ ဖြစ်ထွန်းလာခြင်း၊ အရပ်ဘက်အဖွဲ့အစည်းများပေါ်ထွန်းလာရေးကို အကာအကွယ်ပေး၍ ၎င်းတို့၏ အရည်အသွေးများကို မြှင့်တင်ပေးနိုင်ခြင်း၊ တင်ဒါခေါ်ခြင်း၊ ထောက်ပံ့ကုန်သွင်းခြင်း၊ ဘတ်ဂျက်ခွဲခြင်းစသည့်အပိုင်းတို့တွင် တိုးတက်လာခြင်း၊ တာဝန်ယူမှုရှိသည့် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူများအား ဆွဲဆောင်နိုင်ခြင်းစသည့် အကျိုးများကို ရရှိစေမည်။ အစိုးရ၏ဘတ်ဂျက်ပိုင်းတွင် ပွင့်လင်းမြင်သာမှုရှိစေရန်လုပ်မည်ဟု အစိုးရက FESR တွင် ဖော်ပြထားသည်။ အစိုးရအနေဖြင့် ရေနံနှင့်သဘာဝဓာတ်ငွေ့လုပ်ငန်းကဏ္ဍဘက်တွင် ပွင့်လင်းမြင်သာမှုအပိုင်းနှင့်ပတ်သက်၍ ထိုသို့သော တိုးတက်မှုများကို ကျော်လွန်အောင်လုပ်ဆောင်နိုင်သည့် နောက်ထပ်အဆင့်များ ရှိသည်။

အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်ရန်အတွက် အဓိကအချက်များ

- အရေးကြီးသော EITI ဥပဒေ တခုကို မှီငြမ်းပြီး မြန်မာနိုင်ငံ၏ ဥပဒေတွင် EITI အတွက် လိုအပ်ချက်များကို ဥပဒေကြောင်းအရ နိုင်ငံစာစရန် လုပ်ဆောင်ပါ။ အကျိုးစီးပွားပိုင်ဆိုင်မှုကို ထုတ်ဖော်ပြရခြင်း၊ သဘောတူစာချုပ်များကို ထုတ်ဖော်ပြရခြင်းများကို လုပ်ဆောင်ရန်ရသော ၂၀၁၃ EITI စံသတ်မှတ်ချက်များအောက်တွင် စဉ်ဆက်မပြတ် တိုးတက်လာသည့် ချဉ်းကပ်မှုများ အပေါ် အမြင်များ ပါဝင်ရပါမည်။
- ရေနံနှင့်သဘာဝဓာတ်ငွေ့လုပ်ငန်းများကို လေလံတင်သည့်လုပ်ငန်းစဉ်များ တိုးတက်ကောင်းမွန်စေရန်။ FESR အရ အစိုးရအနေဖြင့် တူးဖော်ထုတ်လုပ်ခွင့်ပေးသည့် လုပ်ငန်းစဉ်တွင် ပွင့်လင်းမြင်သာမှုရှိရန်၊ မှုတစွာပြိုင်ဆိုင်ခွင့်ရှိရန်၊ အချက်အလက်များကို ပွင့်လင်းစွာချပြရန် စသည်တို့ကို လုပ်ဆောင်ပေးရမည်။ အခြား EITI အဖွဲ့ဝင် အသစ်များအနေဖြင့် ယခင်က ချထားပေးသည့် လုပ်ငန်းလိုင်စင်များကို EITI နှင့်အညီ စာရင်းပြန်စစ်သည်ကို တွေ့ရသည်။ ယခင်က လုပ်ငန်းနှင့် ပတ်သက်၍ဖြစ်စေ အနာဂတ်တွင်လုပ်မည့် လုပ်ငန်းနှင့် ပတ်သက်၍ဖြစ်စေ အဆိုပါအချက်အလက်များကို ဖွင့်ဟထုတ်ဖော် ပါက ယင်းအပြုအမူ လုပ်ဆောင်ချက်သည် လေလံတင်ရာတွင်ဖြစ်စေ၊ လုပ်ကိုင်ခွင့်ပေးမည့်သူကို ရွေးချယ်ရာတွင်ဖြစ်စေ ကောင်းမွန်သော စီမံအုပ်ချုပ်မှုကို တိုးတက်စေသည်။
 - မည်သူ ကို ဆုံးဖြတ်ချက်ချနိုင်သည့် လုပ်ပိုင်ခွင့် ပေးအပ်မလဲ။
 - လေလံ အအောင်ပေးမည့်သူများကို ရွေးချယ်ရာတွင် ဦးစားပေးအဆင့်သတ်မှတ်မှု၊ လိုအပ်သည့် အရည်အချင်းများ သတ်မှတ်မှု (၎င်းလိုအပ်သည့်အရည်အချင်း သတ်မှတ်ရာတွင် ပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာ၊ လူမှုရေးဆိုင်ရာနှင့်ပတ်သက်၍ လေလံဆွဲသူက ကောင်းမွန်စွာလုပ်ဆောင်မည်ဟု ပိုင်းဖြတ်ထားချက် ရှိ၊ မရှိကိုဆန်းစစ်နိုင်မည့် သက်ဆိုင်ရာ ကုမ္ပဏီက ချမှတ်ထားသော ပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာ၊ လူမှုရေးဆိုင်ရာ၊ လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ၊ ကျန်းမာရေးနှင့် ဘေးကင်း လုံခြုံမှုဆိုင်ရာ၊ ဒေသခံရပ်ရွာ အသိုင်းအဝိုင်းနှင့် ထိတွေ့ဆက်ဆံဆောင်ရွက်မှုဆိုင်ရာ စီမံခန့်ခွဲမည့်စနစ်များ၊ မူဝါဒများ နှင့်ပတ်သက်သည့် သတင်းအချက်အလက်များကို လေ့လာနိုင်ရန်အတွက် ထည့်သွင်းစဉ်းစားထားရပါမည်။)
 - အပိုဆုကြေး (Bonus) ပေးထားသလား ဆိုသည်ကိုလည်း ကြည့်ရှုရန်လိုအပ်ပြီး၊ ပေးထားကြောင်းတွေ့ရပါက မည်သူက ပေးသည်၊ မည်မျှပေးသည်ကို မှတ်သားရမည်။
 - လုပ်ငန်းဆောင်ရွက်မည့်သူများကို မှုတစွာရွေးချယ်သည့်ပုံစံဖြစ်စေရန် MOGE က သုံးနေသည့်အမှတ်ပေးပုံ၊ လိုအပ်သည့် အရည်အချင်းသတ်မှတ်ပုံတို့ကို ပြန်လည်သုံးသပ်အကဲဖြတ်ရန် လိုပါသည်။
- သဘောတူစာချုပ်ထဲတွင် အဓိကကျသော လိုအပ်ချက်များ ပါဝင်သော MIC ၏ ခွင့်ပြုချက်ချထားပေးသည့် လုပ်ငန်းစဉ်များ အားကောင်လာစေရန်။

- တာဝန်ယူမှုရှိသည့်စီးပွားရေး လုပ်ငန်းများဖြစ်လာစေရန် လိုအပ်ချက်များနှင့် ပတ်သက်သည့် အချက်အလက်များကို (မွမ်းမံပြင်ဆင်ထားသည့် PSC တွင်ပါသည့်အတိုင်း) MIC လုပ်ငန်းလိုင်စင် ချပေးသည့်အခါ လိုက်နာရမည့် အချက်များအနေဖြင့် ထည့်သွင်းသင့်သည်။ ထို MIC က ချထားပေးသော လုပ်ငန်းလိုင်စင်ကိုလည်း MIC နှင့် အရပ်ဘက် အဖွဲ့အစည်းများက စောင့်ကြည့်လေ့လာသင့်သည်။
- MIC အနေဖြင့်လည်း လုပ်ငန်းလိုင်စင်ချပေးသည့်ကိစ္စနှင့်ပတ်သက်၍ ပြည်သူ့အသိပေးသတင်းထုတ်ပြန်ခြင်းများကို MIC မှလုပ်နေသကဲ့သို့၊ လုပ်ပိုင်ခွင့်ချပေးထားသော ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုများစာရင်းကိုသာ ထုတ်ပြန်ခြင်းမျိုးမဟုတ်ဘဲ၊ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံသည့် စီမံကိန်း၏ သဘောသဘာဝ၊ လုပ်ငန်းလုပ်ဆောင်ခွင့်ပေးထားသည့် အချိန်ကာလ၊ လုပ်ငန်းစီမံကိန်းမှ လိုက်နာရမည့် အဓိကစည်းမျဉ်းများကိုပါ ပြည်သူ့အသိပေးထုတ်ပြန်သင့်သည်။
- လွတ်လပ်စွာ သတင်းအချက်အလက် ရယူခွင့်ဥပဒေပြုရန်။ အစိုးရမှ ချုပ်ကိုင်ထားသော သတင်းအချက်အလက်များကို ပြည်သူလူထုမှ လက်လှမ်းမီရန် ထိုဥပဒေမှ ခွင့်ပြုပေးနိုင်ပါသည်။ (ခြွင်းချက်ထားသော အကြောင်းအရာများမှအပ) သတင်းအချက်အလက် ရယူပိုင်ခွင့်ဥပဒေကိုချမှတ်ရန် ထိုကဲ့သို့သောဥပဒေများ မြန်မာနိုင်ငံတွင် မပေါ်ထွန်းသေးပါ။ ပြည်သူလူထုမှ ဖြစ်စေ၊ ကိုယ်စားလှယ်များမှဖြစ်စေ၊ မီဒီယာများမှဖြစ်စေ ထိုကဏ္ဍအား ကောင်းမွန်စွာ စီမံအုပ်ချုပ်နိုင်ရေးအတွက် ၎င်း ဥပဒေသည် အထောက်အကူပေးနိုင်သော အရေးကြီးလက်နက် ဖြစ်ပါသည်။

၄။ မူဝါဒချမှတ်ရေးစီမံချက်ကို တိုးတက်အောင်လုပ်ရန်နှင့် လုံလောက်သော ဘေးကင်းလုံခြုံမှုစည်းကမ်း ချက်များသတ်မှတ်၍ ရေနှင့်သဘာဝဓာတ်ငွေ့လုပ်ငန်းအတွက် ရှေ့နောက်ညီညွတ်မှုရှိသည့် မူဘောင် များ ပြုလုပ်နိုင်ရေးအတွက် ဥပဒေပြုရေးဆိုင်ရာ ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုများ လုပ်ဆောင်ရန်။

“သဘာဝအရင်းအမြစ်များကို ရေရှည်ထုတ်ယူသုံးစွဲခြင်း” ကိစ္စရပ်များကို FESR ၏ ကတိကဝတ်ထဲတွင် ထည့်သွင်းသည့်အခါ စွမ်းအင်နှင့် သဘာဝသယံဇာတ အရင်းအမြစ်မူဝါဒနှင့် ဥပဒေရေးရာမူဘောင်များဖြင့် ပူးပေါင်း၊ ချိတ်ဆက်၊ လိုက်လျောညီထွေစွာ ဖြစ်ရန်လိုအပ်ပြီး၊ လူနှင့်ပတ်ဝန်းကျင်များကို ကာကွယ်ပေးနိုင်သော တိုင်းတာမှုများကိုလည်း ထည့်သွင်းရပါမည်။ ရေနှင့် သဘာဝဓာတ်ငွေ့ လုပ်ငန်းကဏ္ဍနှင့်ပတ်သက်သော ဥပဒေများတွင် ပြင်ဆင်ရန်လိုသော ဥပဒေအများအပြားရှိသည်။ ထို့ကြောင့် ခေတ်မီတိုးတက်လာသည့် လုပ်ငန်းဆောင်ရွက်ပုံ အလေ့အထများနှင့်အညီ ဥပဒေမူဘောင်များကို ပြန်လည်မွမ်းမံပြင်ဆင်ခြင်း၊ အသစ်တစ်ခုဖြင့် အစားထိုးခြင်းစသည်တို့လုပ်ဆောင်ရန် လိုအပ်သလို ယင်းသို့ ဥပဒေမူဘောင်များဆိုင်ရာကို ပြောင်းလဲရာ၌ လည်း လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ၊ လူမှုရေးဆိုင်ရာ၊ သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာ စသည်တို့နှင့်ပတ်သက်သော စဉ်းစားချက်များကို ရောင်ပြန်ဟပ်ရန် လိုသည်။ ယခု ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုများသည် အချိန်ယူရန်လိုသည်။ အထူးသဖြင့် နိုင်ငံသားများနှင့် တိုင်ပင်ခြင်း၊ အခြားကျွမ်းကျင်ပညာရှင်များနှင့် တိုင်ပင်ခြင်းစသည်တို့အတွက် အချိန်ပေးရမည်။ အကြံပြုချက် (၂) တွင် ဖော်ပြထားသည့် အတိုင်း ကြားကာလတွင် လစ်ဟာနေမှုများကို ဖြည့်ဆည်းရန်နှင့် ဤကဏ္ဍနှင့်ပတ်သက်၍ နိုင်ငံတကာစံသတ်မှတ်ချက်နှင့်အညီ အာမခံပေးနိုင်ရန်အတွက် (အနည်းဆုံး သဘောတူစာချုပ်များတွင် ပါအောင်ထည့်ရန်) PSC သဘောတူညီမှုဆိုင်ရာမူဘောင်ကို အစိုးရအနေဖြင့် အသုံးပြုနိုင်သည်။

အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်ရန်အတွက် အဓိကအချက်များ

- မူဝါဒတစ်ခုချင်းစီတွင် ပုဂ္ဂလိကကဏ္ဍ၏ လုပ်ငန်းလုပ်ဆောင်မှုများအနေဖြင့် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာ၊ လူမှုရေးဆိုင်ရာ၊ လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာတို့အပေါ် လုံခြုံမှုပေးရေးတွင် လုံလောက်သော အာမခံချက်ရှိအောင် ထည့်သွင်းရမည်။ ထို့ကြောင့် စီမံကိန်းများတွင်လုပ်ဆောင်နေသောစံနှုန်းများနှင့်ဥပဒေရေးရာမူဘောင်များထဲတွင်လုံခြုံမှုပေးရေးဆိုင်ရာအကြောင်းအရာ များ၊ အသေးစိတ်အစဉ်များကို ထည့်သွင်းရန် လိုပါသည်။
- သေချာခိုင်မာသော မူဝါဒရေးရာမူဘောင်များတွင် လိုအပ်သော ရေရှည်မဟာဗျူဟာများကို အဓိကအာရုံစိုက်ထားခြင်းနှင့် အတူ စွမ်းအင်နှင့်သဘာဝအရင်းများအချင်းချင်းနှင့် လယ်ယာစိုက်ပျိုးရေးများတွင်လည်း ဖွံ့ဖြိုးမှုရှိစေရန်အတွက် မြေနေရာ ရယူသုံးစွဲခြင်း အစီအစဉ်များကိုလည်း ညှိနှိုင်းလုပ်ကိုင်ကြရပါမည်။

- ၁၉၃၄ က ပြဌာန်းထားသော လက်ရှိ ရေနံဥပဒေတွင် အစားထိုးမည့် ရေနံနှင့်သဘာဝဓာတ်ငွေ့ဥပဒေသစ်ကို နိုင်ငံတကာ စံသတ်မှတ်ချက်များနှင့် အညီဖြစ်အောင် ရေးဆွဲရမည်။
- နိုင်ငံပိုင် အမျိုးသားရေနံကုမ္ပဏီအဖြစ် MOGE ကို ပြောင်းလဲခဲ့ပြီး၊ ဤလုပ်ငန်းကဏ္ဍတွင် ရေရှည်အတွက် ကောင်းမွန်သော စည်းမျဉ်းများ ဖြစ်လာစေရေးကို ရည်ရွယ်ရင်း အကျိုးစီးပွားများ တစ်ခုနှင့်တစ်ခု ချိတ်ဆက်ပြုနေသည်များကို ဖယ်ရှားနိုင်ရန် စွမ်းအင်ဝန်ကြီးဌာန၏ အခြားအပိုင်းတစ်ခုအဖြစ် ပုံမှန်လည်ပတ်လုပ်ဆောင်နိုင်ရန် ခွဲထားပါသည်။
- သဘာဝပတ်ဝန်းကျင် ထိန်းသိမ်းကာကွယ်ရေးအတွက် လုပ်ဆောင်မည်ဟု ရည်ရွယ်သတ်မှတ်ထားသည့် ဥပဒေပိုင်းဆိုင်ရာ မူဘောင်ရေးဆွဲခြင်းကို ပြီးပြည့်စုံအောင် ဆောင်ရွက်ရန်။
- ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုအသစ်များ ဖြစ်လာသည်နှင့်အညီ ယာယီလုပ်သားများ၊ ရွှေ့ပြောင်းလုပ်သားများ စသည့် အလုပ်သမား အမျိုးအစားအသစ်များကို အကာအကွယ်ပေးခြင်း၊ စုပေါင်းရောင်းချပြီး အကျိုးအမြတ်များရရှိခွင့်၊ လွတ်လပ်သောအဖွဲ့များ ဖွဲ့စည်းနိုင်ခွင့်ရှိခြင်းများပါဝင်သော နိုင်ငံတကာ အလုပ်သမားအခွင့်အရေး စံသတ်မှတ်ချက်များနှင့် လိုက်လျောညီထွေမည့် ကြောင်းကျိုးညီမျှပြည့်စုံကာ ဘက်ပေါင်းစုံကိုလည်း ဆက်စပ်လွှမ်းခြုံနိုင်မည့် အလုပ်သမားဆိုင်ရာ ဥပဒေမူဘောင်ကို ရေးဆွဲရန်။
- ပေါ်လစီမူဘောင်များကို ရေရှည်အမြင်ဖြင့်ကြည့်၍ ရေးဆွဲရေးအတွက် သေချာအောင်လုပ်ဆောင်ရမည်။ သဘာဝအရင်းအမြစ်များနှင့် စွမ်းအင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အတူတကွ တိုးတက်နေစေရန်၊ ထို့အတူ စိုက်ပျိုးရေးကဏ္ဍပိုင်းလည်းတိုးတက်စေရန် မြေအသုံးချမှု စီမံကိန်းများတွင် အလေးထား စဉ်းစားထည့်သွင်းရမည်။
- ဥပဒေမဲ့မြေသိမ်းခြင်းများကို ပယ်ဖျက်နိုင်ရန် (သို့မဟုတ်) လျော့ကျသွားစေရန် ရည်ရွယ်ပြီး နိုင်ငံအတွင်းတွင်အစဉ်အလာ ဓလေ့အရ ပုံမှန် နည်းလမ်းကြောင်းနှင့်မဆိုင်ဘဲ ကျင့်သုံးလာကြသည့် မြေငှားခွင့်ကို အာမခံထားသည့် အကာအကွယ်ပေးမှုများ၊ သင့်လျော်သည့် အကာအကွယ် အာမခံချက်ပေးမှုများကို ရောင်ပြန်ဟပ်သည့် ရှင်းလင်းသည့် အကာအကွယ်ပေးမှုများကို အာမခံသည့် မြေယာဥပဒေ ဖြစ်လာစေရန်ရည်ရွယ်၍ လက်ရှိ မြေယာဥပဒေကိုပြုပြင်ပြောင်းလဲ ရေးဆွဲရန်။
- အများပြည်သူလူထု၏ အကျိုးစီးပွားအတွက် ရည်ရွယ်ချက်ဖြင့် အိမ်ရာ၊ မြေစသည့် ပိုင်ဆိုင်မှုများကို သိမ်းယူရာ၌လက်ရှိ ကျင့်သုံးနေသည့် ၁၈၉၄ မြေယာသိမ်းဆည်းရေးဥပဒေကို အစားထိုးပြုပြင်ပြောင်းလဲပြီး ဥပဒေသစ်ဆွဲရာတွင် နိုင်ငံတကာ စံချိန်စံညွှန်းများနှင့်အညီ လုပ်ဆောင်ရန်။
- ငြိမ်းချမ်းစွာစုဝေးခွင့်နှင့် ငြိမ်းချမ်းစွာ စီတန်းလှည့်လည်ခွင့်ဆိုင်ရာ ဥပဒေကိုအကြောင်းပြု၍ ဆန္ဒထုတ်ဖော်ပြခြင်းများကို ရာဇဝတ်မှုအဖြစ် လုပ်ဆောင်နေခြင်းကို ဖျက်သိမ်းခြင်းဖြင့် ထိုသို့ ဆန္ဒပြသူများအား အကာအကွယ်ပေးနိုင်မည်ဖြစ်သလို၊ ထိုသူတို့ လက်တုံ့ပြန်ခံရမည့်အရေး၊ ထောင်ချခံရမည့်အရေးကို ကြောက်ရွံ့နေရသည့်အဖြစ်မှ လွတ်မြောက်အောင်လုပ်ပေးနိုင်ပေလိမ့်မည်။

၅။ သယံဇာတတူးဖော်ထုတ်လုပ်ရေး စီမံချက်များမှရရှိသည့် အကျိုးအမြတ်ကို ဒေသခံပြည်သူများနှင့် ခွဲဝေယူရာတွင် သင့်လျော်သည့် နမူနာပုံစံတစ်ခုကို ချမှတ်ရန်။

EITI စံသတ်မှတ်ချက်များကို အကောင်အထည်ဖော်ခြင်းဖြင့် ဤကဏ္ဍမှရသောဝင်ငွေများ၏ အကျိုးပြုမှုများက ပို၍ နားလည်နိုင်ရန် အထောက်အကူပြုသည်။ သို့ရာတွင် အစိုးရက မြန်မာပြည်သူလူထုအတွက် အလက်ရှိအချိန်နှင့် အနာဂတ်၌ အကျိုးစီးပွားဖြစ်စေရေးအတွက် ဤကဏ္ဍအား စီမံခန့်ခွဲပုံကို တိုးတက်အောင် စီမံ ဆောင်ရွက်နေသည့်နေရာတွင် ယခုပြုပြင် ပြောင်းလဲမှုသည် ပို၍ကျယ်ပြန့်သည့် စီမံအုပ်ချုပ်မှုပိုင်းဆိုင်ရာရွေးချယ် လုပ်ကိုင်ရမည့် အထဲမှအစိတ်အပိုင်းတစ်ခုသာ ဖြစ်သည်။

အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်ရန်အတွက် အဓိကအချက်များ

- ပြည်ထောင်စုအစိုးရနှင့် ပြည်နယ်၊ တိုင်းဒေသကြီးအစိုးရအကြား အကျိုးစီးပွားကိုခွဲဝေရာတွင်သုံးမည့် ရွေးချယ်စရာနည်းလမ်းများနှင့်ပတ်သက်၍ ငြင်းခုံဆွေးနွေးပွဲများကို လူထုရှေ့တွင် ပွင့်လင်းစွာ လုပ်ဆောင်သင့်သည်။ သို့ဖြစ်မှသာ အကျိုးစီးပွားခွဲဝေမှုဆိုင်ရာအပိုင်းတွင် ဒေသတွင်းပြည်သူတို့၏ ဆိုးကျိုးရိုက်ခတ်ခံရမှုတို့ကိုလည်း ထည့်သွင်းစဉ်းစားရာကျပေမည်။ ထိုရွေးချယ်စရာ နည်းလမ်းများတွင်လည်း ဒေသက လိုအပ်ချက်များ ပါ မပါ၊ ပို၍ကျယ်ပြန့်သော စီးပွားရေးဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးအတွက် အထောက်အကူ ဖြစ်၊ မဖြစ် စသည့် ကောင်းကျိုးဆိုးကျိုးများကိုလည်း လူထုအများရှေ့တွင်လုပ်သည့် ဆွေးနွေးပွဲများတွင် ဆွေးနွေးရမည်။ ဒေသခံရပ်ရွာအသိုင်းအဝိုင်း ဖွံ့ဖြိုးရေးဆိုင်ရာ သဘောတူညီချက် (Community Development Agreement; CDA) နမူနာပုံစံတစ်ခုကို ပို၍ပို၍ ထည့်သွင်းလာကြသည့် သယံဇာတစီမံကိန်းများဆိုင်ရာ နိုင်ငံတကာ အသိအမှတ်ပြုကောင်းမွန်သည့် လုပ်ဆောင်ပုံအလေ့အထများကို စဉ်းစားရမည်။
 - လူမှုရေးအရ ကောင်းမွန်သည့်ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုနှင့် ရေနံ၊ သဘာဝဓာတ်ငွေ့ထုတ်လုပ်သည့် စီမံကိန်းများ အကြားစီးပွားရေးဆိုင်ရာ ဆက်နွယ်မှုကိုထိန်းသိမ်းထားသည့် မဟာဗျူဟာကျသော စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများတွင် ကျင့်သုံးသည့် စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများ၏ လူမှုရေးတာဝန် (CSR) ကို ကုမ္ပဏီများမှ အလေးပေးစေရန် အားပေးရမည်။ ကုမ္ပဏီများအနေဖြင့် အစိုးရက တာဝန်ယူရမည်ဖြစ်သော လုပ်ငန်းများ (ဥပမာ - ကျန်းမာရေးဆိုင်ရာ၊ ပညာရေးဆိုင်ရာ ဖြည့်ဆည်းပေးမှုများ) ကို အဓိကတာဝန်ယူဖြည့်ဆည်းပေးရန် မလိုအပ်ပါ။ နှစ်စဉ် ပြည်သူ့သို့ထုတ်ပြန်သည့် အစီရင်ခံစာကဲ့သို့ ကုမ္ပဏီ၏ CSR အစီအစဉ်များသည် ပွင့်လင်းမြင်သာမှုရှိရန် လိုသည်။
 - အနာဂတ်မျိုးဆက်များ၏အကျိုးစီးပွားကို ကာကွယ်ရေးအတွက် ရွေးချယ်စရာများကို စဉ်းစားပါ။ ယင်းသို့လုပ်ဆောင်ရာတွင် လက်ရှိရှိနေသည့် သဘာဝသယံဇာတ အရင်းအမြစ်များကို ကာကွယ်ထားခြင်းလည်း ပါဝင်သည် (ရာသီဥတု ပြောင်းလဲလာသည့်အရေးကို စဉ်းစားခြင်းလည်းဖြစ်သည်။ အနာဂတ်မျိုးဆက်အတွက် နိုင်ငံ၏ရန်ပုံငွေထားခြင်း၊ ပြည်သူ့ဘဏ္ဍာသုံးစွဲမှုကို ချောချောမွေ့မွေ့နှင့် ရေရှည်ခံအောင်လုပ်ဆောင်သည့် ဘဏ္ဍာရေးဆိုင်ရာ စီမံခန့်ခွဲမှုနည်းစနစ်များ ကျင့်သုံးခြင်း၊ နိုင်ငံဘဏ္ဍာ အစိတ်အပိုင်းအချို့ကို မသုံးဘဲစုဆောင်းထားခြင်း။
- စသည့် နည်းလမ်းများကို စဉ်းစားနိုင်သည်။ ရေတိုလိုအပ်ချက်နှင့် ရေရှည်လိုအပ်ချက်များကို နှိုင်းယှဉ်စဉ်းစားလုပ်ကိုင်ခြင်း အပါအဝင် ရွေးချယ်စရာနည်းလမ်း အများအပြားရှိသည်။

၆။ ပြည်သူလူထုနှင့် ပုဂ္ဂလိကပိုင်လုပ်ငန်းများကို အကာအကွယ်ပေးရန် ကြိုးစားရာတွင် လူ့အခွင့်အရေးကို လေးစားသော လုံခြုံရေးကဏ္ဍ ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးကို လုပ်ဆောင်ရန်။

ရေနံနှင့် သဘာဝဓာတ်ငွေ့ထုတ်လုပ်ငန်းတွင် အကြီးအကျယ် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံထားမှုများအပေါ် ဖြစ်လာသည့်တင်းမာမှုများကို ငြိမ်းချမ်းရေးလုပ်ငန်းစဉ်က လျော့ကျစေသည့်အတွက် ရေနံနှင့်သဘာဝဓာတ်ငွေ့ ထုတ်လုပ်ငန်းများမှရသည့် အကျိုးကျေးဇူးများ ပိုဖြစ်လာနိုင်သလို နိုင်ငံတွင်းသို့ နောက်ထပ်ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုများ ဝင်လာအောင် ဆွဲဆောင်ရာလည်းရောက်ပေသည်။ ရေနံနှင့် သဘာဝဓာတ်ငွေ့လုပ်ငန်းများတိုက် စစ်တပ်အင်အား အများအပြားချထားခြင်းကို လျော့ချနိုင်တော့မည်ဆိုသည့် ဖြစ်တန်စွမ်းသည် ပဋိပက္ခကိုဦးတည်သွားနိုင်သည့် တိုက်ခိုက်မှုများဖြစ်မလာအောင် လုပ်ဆောင်ပေးခြင်းလည်းဖြစ်သည်။ ဒေသခံပြည်သူများ အနေဖြင့် ရာဇဝတ်မှုများလာသည့် အခြေအနေများမှ လွတ်မြောက်သွားမည်ဖြစ်သလို ပို၍လုံခြုံစိတ်ချရသည်ဟု စိတ်ချခံစားနိုင်ပေသည်။ ထို့အတူမြေယာနှင့် သဘာဝသယံဇာတများကို သိမ်းယူသည့်အဖြစ်များ အပါအဝင်ဒေသခံတို့ ထိခိုက်နိုင်သည့် အဖြစ်များ ဖြစ်လာခြင်းမှလည်း ကင်းဝေးသွားပြီဟု ခံစားနိုင်ပေမည်။ ရေနံနှင့် သဘာဝဓာတ်ငွေ့လုပ်ငန်းများဘက်မှလည်း သူတို့ ဝန်ထမ်းများနှင့်လုပ်ငန်းများကို ကာကွယ်ရန်အတွက် ဥပဒေအရခွင့်ပြုထားချက်ကို ရရှိထားသည်။ စစ်တပ်နှင့်ရဲတပ်ဖွဲ့တို့အား လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ ဆောင်ရွက်ချက်များ တိုးမြှင့်စေရန် သင်တန်းအစီအစဉ်များဖြင့် လုပ်ဆောင်နေပေသည်။ သို့သော် ယင်းအစီအစဉ်များတွင် လောလောဆယ်အားဖြင့် စီးပွားရေးစီမံကိန်းများနှင့် ဆက်နွယ်သည့်လုံခြုံရေးကိစ္စများကို မည်သို့ဆောင်ရွက်ကြမည်ဆိုသည်နှင့် ပတ်သက်၍ မပါဝင်သေးပေ။

အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်ရန်အတွက် အဓိကအချက်များ

- ကိုလံဘီယာကဲ့သို့သော ရေနံထုတ်နိုင်ငံများထဲတွင် တိုးတက်လာနေသည့် နိုင်ငံများမှ အတွေ့အကြုံများကို လေ့လာသင်ယူပြီး သဘာဝသယံဇာတ တူးဖော်ထုတ်လုပ်သည့် လုပ်ငန်းကဏ္ဍနှင့် ဆက်နွယ်သည့် လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ၊ လုံခြုံရေးဆိုင်ရာ အရေးကိစ္စတို့ကို ပြဿနာဖြစ်မလာခင် အချိန်ကတည်းက ကြိုတင်၍ အကာအကွယ် လုပ်ထားရန်။
- အစိုးရပိုင်း၊ ပုဂ္ဂလိကပိုင်း၊ အရပ်ဘက် လူ့အဖွဲ့အစည်းပိုင်းတို့ (၃) ဘက်ပါဝင် ကမကထပြု အကောင်အထည်ဖော်သည့် လုံခြုံရေးဆိုင်ရာ လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ အခြေခံစည်းမျဉ်းများဖြင့် ဆောင်ရွက်ရန်စဉ်းစားသင့်သည်။
- ယင်းအခြေခံစည်းမျဉ်းများမှာ ရေနံနှင့် သဘာဝဓာတ်ငွေ့ထုတ်လုပ်ငန်းများ လုပ်ဆောင်ရာတွင် လူ့အခွင့်အရေးများကို အလေးထားဆောင်ရွက်သည်ကို အားပေးသည့် လုပ်ငန်းဆောင်ရွက်ပုံများနှင့်အတူ သူတို့၏ လုပ်ငန်းစီမံကိန်းများလုံခြုံရေးနှင့် ဘေးကင်းရေးတို့အတွက် သဘာဝသယံဇာတ ထုတ်လုပ်ငန်းများအား လမ်းညွှန်ရန် ချမှတ်ထားသောစည်းမျဉ်းများ ဖြစ်သည်။
- ရေနံနှင့် သဘာဝဓာတ်ငွေ့ထုတ်လုပ်ငန်းများ လုပ်ဆောင်မည့် နေရာဒေသတွင် လုံခြုံရေးဆိုင်ရာ အစီအစဉ်များရေးဆွဲရာ၌ အစိုးရ (စီးပွားရေးလုပ်ငန်း ကုမ္ပဏီနှင့်အတူ) အနေဖြင့် ယင်းကိစ္စကို ဒေသအစိုးရများ၊ ဒေသခံရပ်ရွာအသိုင်းအဝိုင်းများ စသည်တို့နှင့် ထိတွေ့ဆက်ဆံတိုင်ပင်သင့်သည်။ သို့မှသာ ထိုသူတို့အနေဖြင့် စိတ်ပျက်ခံပြင်းစရာများအထိ ဖြစ်သွားနိုင်သည့် သူတို့ကို ဖယ်ထုတ်ထားသည်ဟူသော ခံစားချက် မဖြစ်စေတော့ပါ။
- အချို့ရေနံတွင်း လုပ်ကွက်များ (OFA) တွင် ၁၉၆၀ နှစ်များ တစ်ပိုက်ကပင် စတင်ကျင့်သုံး လုပ်ဆောင်နေသည့် လုံခြုံရေးဆိုင်ရာ အရေးယူဆောင်ရွက်ချက်များကို ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းပါ။ ယင်း အရေးယူဆောင်ရွက်ချက်များသည် ဒေသခံပြည်သူများ၏ ဘဝရှင်သန်ရပ်တည်ရေးဆိုင်ရာ အလုပ်များကို ဆိုးကျိုးသက်ရောက်နေပေသည်။ ရေနံထုတ်နေရာများသို့ အခြားသူများ မဝင်နိုင်ရေး၊ ရေနံခိုးမည့်အန္တရာယ်မှကာကွယ်ရေး စသည့်တို့နှင့်ပတ်သက်၍ ယင်းရည်ရွယ်ချက်များကို တခြားနည်းလမ်းဖြင့် အောင်မြင်အောင်လုပ်ဆောင်ကာ OFA တွင် ယခုကျင့်သုံးနေသည့် အရေးယူဆောင်ရွက်ချက်များကို အစားထိုးပြောင်းလဲရန် လိုသည်။ OFA တွင် လုံခြုံရေးနှင့်ပတ်သက်၍ အရေးယူဆောင်ရွက်ချက်များဆိုင်ရာ ပုဒ်မ ၁၄၄ အရ အရေးယူဆောင်ရွက်ချက်များသည် ဒေသခံပြည်သူများ၏ လူ့အခွင့်အရေးကို အကာအကွယ် မပေးထားသလို၊ ဒေသစီးပွားရေးလုပ်ငန်းများကို ဒေသခံတို့အနေဖြင့် လုပ်နိုင်စေရန် သင့်လျော်အောင် စီစဉ်မပေးခြင်း၊ လွတ်လပ်စွာ သွားလာခွင့်မပြုခြင်း စသည်တို့ကိုလည်း ဖြစ်နေစေသည်။

၇။ ပြည်သူများက သူတို့၏နစ်နာမှုများကို တရားရုံးစနစ်ပြင်ပတွင် တိုင်ကြားနိုင်သော လုပ်ငန်းစဉ်များ ဖြစ်လာအောင် လုပ်ဆောင်ရန်နှင့် ခိုင်မာလာစေရန်အားပေးရန်၊ စီမံကိန်းအဆင့်တွင် နစ်နာမှုများ တိုင်ကြားနိုင်သည့်လုပ်ငန်းစဉ်များကို စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများက ပံ့ပိုးထားစေရေးအတွက် လုပ်ဆောင်ရန်။

မြန်မာ့တရားစီရင်ရေးစနစ်သည် ဘက်ပေါင်းစုံက ပြုပြင်ပြောင်းလဲရန် လိုအပ်နေပြီး ထိုသို့ပြုလုပ်ရန်မှာလည်း နှစ်ပေါင်းများစွာ ကြာပေးဦးမည်။ ထို့ကြောင့် ကြားကာလတွင် (ထိုကြားကာလမှာလည်း ရှည်ကြာဦးမည့် ကာလဖြစ်သည်) ပုံမှန်ဥပဒေလမ်းကြောင်း အရမဟုတ်ဘဲ သင့်လျော်ပြီးထိရောက်သည့် အစားထိုးစရာ အလုပ်လုပ်ပုံစနစ် တစ်ခုရှိရန် အရေးကြီးသည်။ သို့မှသာ စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများကြောင့် ထိခိုက်ခံစားရသည့် သူများအဖို့ ဖြေရှင်းကုစားချက်ရရှိရန် လမ်းကို တွေ့နိုင်ပေမည်။ မြန်မာနိုင်ငံတွင် တရားစီရင်ရေးစနစ်၏ပြင်ပ၌ ဖွင့်ဟတင်ပြနိုင်သော အလုပ်လုပ်ပုံစနစ်အချို့ အသစ်အဖြစ် ပေါ်ထွက်လာသော်လည်း သူတို့ထံသို့ တိုင်ကြားမှုများများလွန်း၍ ဝန်နှင့်အားမမျှဘဲ ဖြစ်နေခြင်းများရှိနေသလို ရည်ရွယ်လုပ်ဆောင်ရန် သတ်မှတ်ထားချက်များက အကန့်အသတ်နှင့် ရှိနေ၍ အလုပ် မတွင်သည်များလည်း ရှိနေသည်။

အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်ရန်အတွက် အဓိကအချက်များ

၇.၁

- စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများနှင့် ဆက်နွှယ်၍ လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ ဖောက်ဖျက်ကျူးလွန်မှုများ ခံစားကြသည့်သူများအား လက်ရှိ ရှိနေပြီဖြစ်သည့် တရားစီရင်ရေးစနစ်၏ ပြင်ပ၌ ဖွင့်ဟတင်ပြနိုင်သော အလုပ်လုပ်ပုံစနစ်ကို ပြန်လည်သုံးသပ်ရန်နှင့် အားကောင်းအောင်လုပ်ခြင်းဖြင့် ထိုသူများအား အဆိုပါ အလုပ်လုပ်ပုံစနစ်ဖြင့် ကူညီပံ့ပိုး (သို့မဟုတ်) ကုစားပေးနိုင်ပေမည်။ ထိုသို့ကုစားပေးရာတွင် နည်းအမျိုးမျိုးရှိသည်။ ပိုင်ရှင်မှန်ထံ ပြန်လွှဲပေးခြင်း၊ ထိခိုက်ဒဏ်ရာရမှုများအတွက် လျော်ကြေးပေးခြင်း၊ တောင်းပန်ခြင်း၊ ပြန်လည်ပြုစု ပျိုးထောင်ပေးခြင်း၊ ငွေကြေးဖြင့် (သို့မဟုတ်) အခြားနည်းဖြင့် လျော်ကြေးပေးခြင်း၊ အရေးယူခြင်း (ရာဇဝတ်အပြစ်အရ၊ အုပ်ချုပ်ရေးအရ ငွေဒဏ်ချမှတ်ခြင်း) စသည်တို့ ဖြစ်သည်။
- စီမံကိန်းလုပ်ငန်းအဆင့်တွင် ဖွင့်ဟတင်ပြနိုင်သော အလုပ်လုပ်ပုံစနစ် ဖွံ့ဖြိုးလာစေရန် အားပေးခြင်း၊ ထိုသို့လုပ်ဆောင်မည့် စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများအား အားပေးခြင်းတို့ကို လုပ်ဆောင်ပါ။ အဆိုပါ အလုပ်လုပ်ပုံစနစ်သည်အစိုးရကိုယ်တိုင်(သို့မဟုတ်) အစိုးရနှင့် စီးပွားရေးလုပ်ငန်းတို့ ဆက်စပ်ပူးပေါင်း၍ လုပ်ဆောင်ရမည့် ကျယ်ပြန့်သော စနစ်ပိုင်းတွင် အလုပ်ဖြစ်စေရန် စွမ်းဆောင်နိုင်မည် မဟုတ်ပါ။ သို့သော်လည်း စီးပွားရေးကုမ္ပဏီအနေဖြင့်အဆိုပါ တရားစီရင်ရေးစနစ်ပြင်ပ အလုပ်လုပ်ပုံစနစ်ကို အစွမ်းရှိအောင် လုပ်ထားပါက သက်ဆိုင်သူတို့၏ စိုးရိမ်ပူပန်မှုများကို စောလျင်စွာ တိုက်ရိုက်ဖြေရှင်းပေးနိုင်မည်။ ထို့ပြင် ယင်းကဲ့သို့သော ထိခိုက်မှုများ ပိုများပြားလာမည့်အရေးမှ တားဆီးနိုင်မည် ဖြစ်သလို ယင်းသို့ထိခိုက်နစ်နာမှုများကို ရင်ဖွင့်သည့် အဖြစ်များတိုးလာမည့် အရေးမှလည်း ရှောင်ရှားနိုင်မည်။